

IMPLEMENTACIJA ARHiNET SUSTAVA - NORMIRANJE I UJEDNAČAVANJE RADA ARHIVA

Hrvoje Čabrajić, Vlatka Lemić***

UDK: 930.25:004

Hrvoje Čabrajić, Vlatka Lemić: Implementacija ARHiNET sustava -normiranje i ujednačavanje rada arhiva. Tehnički in vsebinski problemi klasičnega in elektronskega arhiviranja. Zbornik referatov z dopolnilnega izobraževanja, Maribor 7/2008, str. 405-416.

Izvirnik v hrvaščini, izvleček v hrvaščini in angleščini, povzetek v angleščini.

Pokretanjem ARHiNET-a, mrežnog informacijskog sustava za opis, obradu i upravljanje arhivskim gradivom, Hrvatski je državni arhiv krajem 2006. godine započeo izgradnju informacijsko-evidencijskog sustava hrvatske arhivske službe. Njegovom implementacijom omogućena je integracija podataka i usluga arhiva, a korisnicima su na jednome mjestu dostupni svi podaci o evidentiranome gradivu i njegovim imateljima i stvarateljima. Okupljanje svih podataka na jednom mjestu, odnosno uvođenje jedinstvenog sustava evidentiranja i obrade arhivskih zapisa, dovelo je do velike prekretnice u radu državnih arhiva i arhivske službe u cjelini.

U ovom radu autori predstavljaju dosadašnje rezultate ostvarene radom arhiva u jedinstvenom sustavu: ujednačavanje opisa i prezentacije arhivskih jedinica, standardiziranje evidencija i izvješća o gradivu, te normiranje postupaka unutar pojedinih područja djelatnosti arhiva.

UDC: 930.25:004

Hrvoje Čabrajić, Vlatka Lemić: Implementation of ARHiNET System - Standardization and Unification of Archives' Work. Technical and Field Related Problems of Traditional and Electronic Archiving. Conference Proceedings, Maribor 7/2008, pp. 405-416.

Original in Croatian, abstract in Croatian and English, summary in English.

By starting ARHiNET, a web information system for describing, arranging and managing archival records, Croatian State Archives started a construction of national archival information system at the end of 2006. Its implementation enabled integration of data and services in archives and at the same time users have access to all information on registered material and its creators and holders on one location. Gathering all data on one location, that is the implementation of a unique system of registering and arranging of archival material has resulted with major changes in the work of state archives and whole archival service.

In this work authors present results accomplished by all archives' work in the unique system: unifying description and presentation of archival units, standardization of documentation and reports on archival material, and standardisation of procedures concerning particular areas of archives' activities.

Ključne besede: Arhinet, informacijski sistem za popisovanje, evidentiranje gradiva, arhivsko popisovanje.

UVOD

Od osamostaljenja Republike Hrvatske arhivsku su službu obilježile institucionalne, zakonske i organizacijske prilagodbe suvremenom okruženju i trendovima, a uloga državnih arhiva, napose matična funkcija Hrvatskog državnog

* Dr. Hrvoje Čabrajić, Avicena software d.o.o., Put Supavla 30, 21 000 Split, Hrvatska.

** Vlatka Lemić, Pročelnik Odjela za informacije i komunikaciju HDA, Hrvatski državni arhiv, Marulićev trg 21, 10 000 Zagreb, Hrvatska.

arhiva (HDA), dobila je na važnosti. Zabilježen je niz pozitivnih pomaka vezanih uz prostorne, kadrovske i financijske probleme koje struka tradicionalno ističe kao presudne pri određivanju i uvjetovanju stanja i razvoja arhivske službe. Većim ulaganjima države u arhive napredak se očitavao u stručnom i organizacijskom pogledu; ojačala je važnost mreže državnih arhiva te je osnovano više novih državnih arhiva i sabirnih arhivskih centara. Dio je arhiva donekle uspio riješiti probleme smještaja i osigurati dodatne spremišne prostore, djelokrug arhivske struke proširio se novim i raznorodnim profilima djelatnika, a broj zaposlenih u arhivskoj službi u stalnom je porastu. Nakon stupanja na snagu novog Zakona 1997., doneseni su i brojni provedbeni propisi sa svrhom što preciznijeg profiliranja arhivske struke i djelatnosti.

Uz ova osnovna i trajna pitanja, arhivsku su službu u protekla dva desetljeća značajno oblikovali ubrzani tehnološki razvoj i uspostava informacijskog društva koji su utjecali na širenje djelatnosti arhiva te su pred njih i čitavu službu postavili nove zahtjeve. Dosadašnji programi informatizacije arhivske djelatnosti, a i cijelog područja kulture bili su u smislu financiranja i menadžmenta neusklađeni, te su se, neovisno o ulozenim sredstvima, radi nesustavnog planiranja i sporadične primjene očitovale velike razlike između pojedinih arhiva. Slika takvoga stanja bilo je nepostojanje bilo kakvog integriranog sustava i standardiziranih programskih rješenja temeljenih na međunarodnim standardima te veliki broj različitih, međusobno nepovezanih, baza podataka i aplikacija. Iz tih je razloga HDA kao središnja nacionalna arhivska ustanova zadužena za razvojne i matične poslove arhivske službe pokrenula stvaranje jedinstvenog nacionalnog arhivskog sustava.

PLANIRANJE I ORGANIZACIJA SUSTAVA

Preduvjeti za izgradnju nacionalne arhivske mreže su informatizacija arhivske službe i povezivanje i usklađivanje svih njezinih dijelova - državnih arhiva, drugih kulturnih i znanstvenih ustanova u kojima se čuva arhivsko gradivo (muzeji, knjižnice, instituti i dr.), svih stvaratelja i imatelja arhivskoga gradiva te segmenta upravljanja službom.

Analizirajući postojeće stanje na području primjene računalnih tehnologija i ujednačenosti stručnog rada u državnim arhivima istaknuti su ciljevi koje se želi postići uvođenjem arhivskog informacijskog sustava:

- uspostaviti jedinstven sustav, utemeljen na međunarodnim standardima,
- osigurati učinkovit i korisnički orijentiran sustav prikupljanja, obrade i prezentacije arhivskoga gradiva,
- sustavom obuhvatiti sve bitne elemente upravljanja arhivskim gradivom,
- sustavom obuhvatiti sve bitne elemente upravljanja poslovnim procesom u arhivima,
- pojednostaviti rad arhivista,
- standardizirati i osigurati kvalitetu usluga i službi u arhivima,
- osigurati prezentaciju podataka putem Interneta,
- uvesti u državne arhive nove tehnologije i tehnološka rješenja.

Definirajući potrebu izgradnje jedinstvenog arhivskog informacijskog sustava, radna je skupina arhivista i informatičara postavila osnovne smjernice koje bi programsko rješenje moralo podržavati:

- korištenje tehnologija koje su dostupne i tog trenutka prihvatljive,
- stvaranje tehnoloških preduvjeta za uključivanje svih imatelja arhivskoga gradiva u jedinstven sustav,
- modularnost, proširivost i jednostavna nadogradnja,
- jednostavnost korištenja.

Ocjenjujući postojeću praksu, dosadašnja iskustva, željene ciljeve, raspoložive tehnologije, financijske i ljudske potencijale te ostale relevantne čimbenike odlučilo se pristupiti izradi vlastitog programa, a ne kupnji gotovih rješenja. Za izradu sustava odabrano je mrežno programsko rješenje s MS SQL serverom kao bazom te programskim jezikom C#.

Prednosti takvoga mrežnog rješenja su stvaranje jedinstvene baze i jedinstvenoga sustava zaštite podataka uz minimalne troškove (instalacije, održavanje, backup podataka). Sustav je osmišljen po modularnom principu, što je u praksi značilo izradu i implementaciju pojedinih modula kao zasebnih projekata i njihovo kontinuirano povezivanje u jedinstveni sustav.

Na taj je način definirano i vremensko trajanje projekta budući su korisnici već nakon nekoliko mjeseci, odmah po definiranju, projektiranju i testiranju prvih funkcionalnosti mogli započeti s radom u sustavu. Identifikacija problema i evaluacija potrebnih funkcionalnosti strategijom „kostur sustava - kontinuirana nadogradnja - konačno rješenje“ omogućili su istodobno uvođenje u rad korisnika, testiranje rješenja i njegovu daljnju nadogradnju.

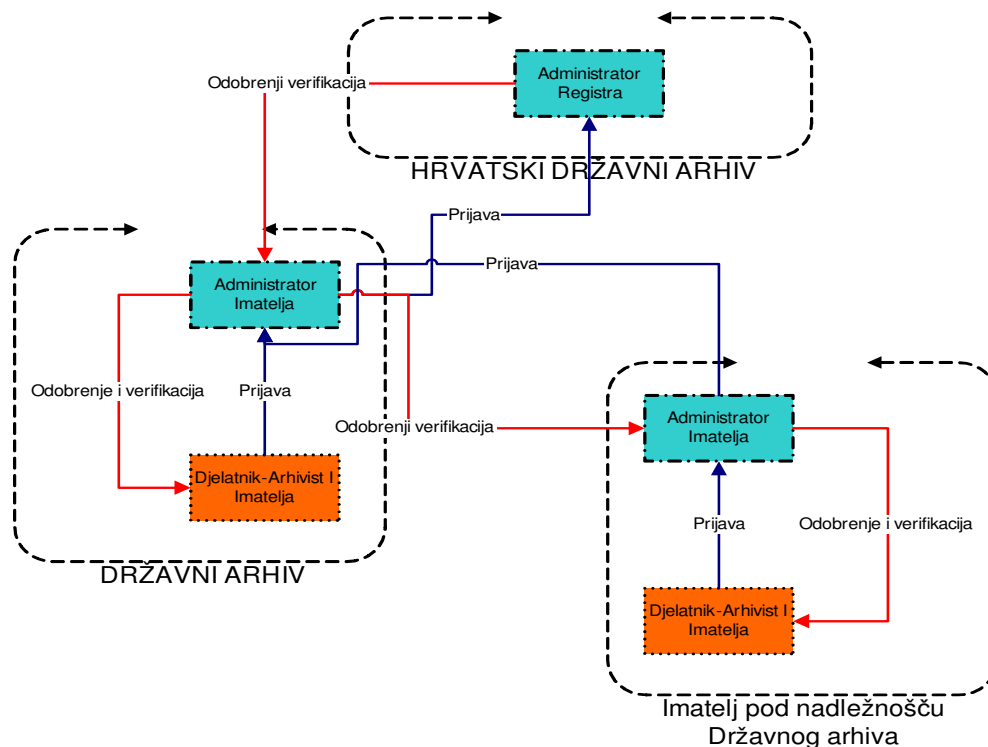
Sustav se sastoji od dva djela: *otvoreni* je dio namijenjen vanjskim korisnicima koji žele pretraživati bazu podataka i kataloge te koristiti druge ponuđene usluge, a *zaštićeni* je namijenjen djelatnicima arhiva i u njemu se odvijaju svi stručno-poslovni procesi koji definiraju obradu i upravljanje arhivskim gradivom. Na taj je način njegovom implementacijom omogućena integracija podataka i usluga arhiva, a korisnicima su na jednome mjestu dostupni svi podaci o evidentiranome gradivu i njegovim imateljima i stvarateljima.

Glavne funkcionalnosti na ovaj način osmišljena sustava obuhvaćaju sustav sigurnosti i prijavljivanja, sustav upisa i uređivanja podataka definiranih unutar pojedinih modula, administraciju korisnika sustava te pretraživanje podataka od strane vanjskih korisnika.

Opće funkcionalnosti programskog rješenja definirane su kroz module *Sigurnost* i *Autorizacija* te podrazumijevaju:

- zaštitu pristupa,
- registraciju i dodjeljivanje prava korisnika,
- automatsko dodjeljivanje korisničkog imena i zaporke,
- promjenu zaporke,
- dodjeljivanje nove zaporke u slučaju zaboravljene zaporke,
- određivanje razine pristupa,

- oduzimanje prava pristupa,
- selektivan pristup podacima,
- upravljanje podacima,
- dostupnost izvještajima i statistikama i
- automatsko praćenje bug-incidenata.

Specifične funkcionalnosti sustava koje se odnose na poslovne funkcije arhiva vezane uz čuvanje, zaštitu, obradu i korištenje arhivskoga gradiva u novom su jedinstvenom informacijsko-evidencijskom sustavu realizirane kroz sljedeće module: *Obrada arhivskoga gradiva, Evidencije arhiva, Središnje i matične evidencije arhivske službe, Vanjska služba i Korisnička služba.*

Procjenjujući ključne čimbenike koji definiraju realizaciju projekta - vrijeme, cijenu i implementaciju - faze uvođenja u rad pojedinih dijelova sustava definirane su sljedećim redoslijedom:

1. Registar arhivskih fondova i zbirki
2. Programsko rješenje za obradu arhivskog gradiva
3. Programsko rješenje za vođenje evidencija o arhivskom gradivu
4. Sustav prezentacije digitalnih sadržaja
5. Programsko rješenje za pretraživanje Registra
6. Programsko rješenje za rad vanjske službe
7. Programsko rješenje za korištenje arhivskog gradiva

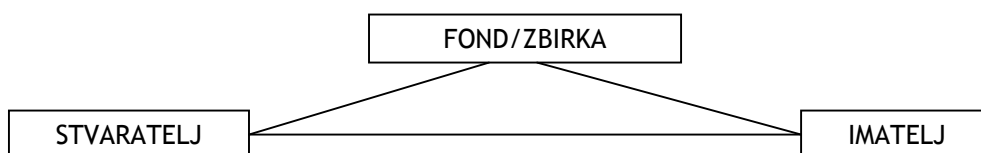
HDA je kao nositelj projekta u njegov razvoj i implementaciju uz materijalna sredstva uložio stručni rad na izradi programske dokumentacije za razvoj pojedinih modula i funkcionalnosti sustava. Kao središnja arhivska ustanova zadužen je za implementaciju stručnih standarda i novih tehnologija i njihovu jedinstvenu primjenu za cijelu arhivsku službu te sustavnu brigu o planiranju razvoja i organizaciji rada ARHiNET sustava. Aktivnosti HDA podrazumijevaju i osiguranje kontinuirane edukacije djelatnika arhiva za rad u sustavu, nadzor i kontrolu nad upisanim podacima te svakodnevnu stručnu pomoć djelatnicima svih arhiva vezanu uz vođenje poslovnih procesa arhiva unutar jedinstvenog sustava.

Rad na projektiranju sustava započeo je u drugoj polovici 2006. godine, a u listopadu je na server HDA instalirano prva verzija sustava. U ovo su programsko rješenje konvertirani podaci o gradivu državnih arhiva iz raznih postojećih baza podataka. Nakon obuke djelatnika HDA za rad u novom sustavu ustrojene su radne grupe koje su dobile pojedina zaduženja: provjeravanje i ažuriranje importiranih podataka; upisivanje zajedničkih podataka državnih arhiva; popisivanje obavijesnih pomagala i njihovo stavljanje u sustav u obliku pdf dokumenata; popisivanje dostupne literature i ustrojavanje normativne baze podataka bibliografskih jedinica; unos i provjera podataka o matičnim knjigama te kontrola, autorizacija i ispravak unesenih podataka unutar sustava. Nakon obuke svih djelatnika HDA provedena je edukacija djelatnika ostalih državnih arhiva za rad u sustavu i definiran redoslijed njihovih aktivnosti: opis arhivskih jedinica i stvaratelja gradiva, unos i sređivanje vlastitih obavijesnih pomagala, unos podataka u knjige akvizicija i depozita te unos podataka imatelja u nadležnosti arhiva.

U razdoblju od godine dana (listopada 2006. godine kada je sustav instaliran na server HDA do listopada 2007. kada je otvoren javnosti) u sustav su se aktivno uključili svi državni arhivi. Uvođenjem ARHiNET-a kod ostalih javnih i privatnih imatelja arhivskoga gradiva od listopada 2007. započela je druga faza njegove realizacije i nastavak aktivnosti na integriranju i razmjeni podataka među ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo. U sustavu je trenutno registrirano oko 200 djelatnika iz više od 35 različitih ustanova.

IMPLEMENTACIJA SUSTAVA

Okosnicu ARHiNET sustava predstavlja Registar arhivskih fondova i zbirki RH, središnja evidencija arhivskoga gradiva koja se temelji na podacima iz općih inventara i drugih evidencija o arhivskom gradivu koje se vode u državnim arhivima. Svi podaci o arhivskom gradivu organizirani su u modulu Obrada arhivskoga gradiva i osmišljeni u nekoliko osnovnih, međusobno povezanih skupina podataka:

Opis podataka definiran je sukladno međunarodnim arhivističkim standardima ISAD(G) i ISAR(CPF) te propisima o vođenju evidencija u arhivima i evidentiranju arhivskog i registraturnog gradiva kod imatelja u nadležnosti arhiva.

ARHIVSKE JEDINICE - RAZINA FONDA/ZBIRKE

Osnovni podaci - Identifikacija		
Vrsta arhivske jedinice	Lista vrijednosti	
Naziv	Tekstualno polje; slobodan unos	
Signatura	Numeričko polje	Punu signaturu čini prefiks (kratica države i ustanove, signature viših jedinica i signatura predmetne jedinice)
Ostali nazivi	Tekstualno polje	Ponovljivo
Imatelj	Normativna datoteka	POPIS IMATELJA
Druge oznake	Tekstualno polje	Ponovljivo
Klasa	Normativna datoteka	POPIS KLASA
Vrijeme nastanka	Numeričko polje	Raspon godina
Napomena o nastanku	Tekstualno polje; slobodan unos	
Količina	Broj + mjerna jedinica s liste vrijednosti	Ponovljivo
Fizičke jedinice	Broj + vrsta s liste vrijednosti	Ponovljivo
Smještaj	Tekstualno polje; slobodan unos	
Odgovornost za nastanak	Normativna datoteka + vrsta odgovornosti s liste vrijednosti	POPIS STVARATELJA; Ponovljivo
Sadržaj i ustroj		
Sadržaj	Tekstualno polje; slobodan unos	
Tip središnosti	Lista vrijednosti	
Sačuvanost	Tekstualno polje; slobodan unos	
Ključne riječi	Lista vrijednosti, uz mogućnost upisa nove vrijednosti	Ponovljivo
Prijevod - transkripti		Ponovljivo
Vrste gradiva	Lista vrijednosti	Ponovljivo
Vrste medija	Lista vrijednosti	Ponovljivo
Povijest		
Povijest arhivske jedinice	Tekstualno polje; slobodan unos	
Odabiranje, izlučivanje i rokovi čuvanja	Tekstualno polje; slobodan unos	
Akvizicije	Normativna datoteka	POPIS AKVIZICIJA; Ponovljivo
Napomena o akvizicijama	Tekstualno polje; slobodan unos	
Obrada	Tekstualno polje; slobodan unos	
Dopunski izvori		
Dopunski izvori	Normativna datoteka	POPIS FONDOVA I ZBIRKI; Ponovljivo
Napomena o dopunskim izvorima	Tekstualno polje; slobodan unos	
Obavijesna pomagala	Normativna datoteka	POPIS POMAGALA; Ponovljivo
Registraturna pomagala	Opis + vrsta s liste vrijednosti	Ponovljivo
Bibliografije	Normativna datoteka	POPIS BIBL. JEDINICA; Ponovljivo

Tajnost		
Stupanj dostupnosti	Lista vrijednosti	
Vrsta tajnosti	Lista vrijednosti	
Klasa dokumenta	Tekstualno polje; slobodan unos	
Ur. broj dokumenta	Tekstualno polje; slobodan unos	
Pravna osoba	Tekstualno polje; slobodan unos	
Datum klasifikacije	Datumsko polje	
Godina isteka	Numeričko polje	
Razina tajnosti	Lista vrijednosti	
Osobni podaci		
Osobni podaci	Logički podatak	
Godina isteka	Numeričko polje	
Autorska prava		
Autorska prava	Logički podatak	
Vlasnik autorskih prava	Tekstualno polje, slobodan unos	
Godina isteka	Numeričko polje	
Napomena o dostupnosti	Tekstualno polje, slobodan unos	
Jezici i pisma		
Jezici	Lista vrijednosti	Ponovljivo
Pisma	Lista vrijednosti	Ponovljivo
Napomena o jeziku i pismu	Tekstualno polje; slobodan unos	
Zaštitno snimanje		
Vrsta zaštitnog snimanja	Lista vrijednosti	
Napomena o zaštitnom snimanju	Tekstualno polje; slobodan unos	
Konzerviranje i restauriranje		
Napomena o konzerviranju i restauriranju	Tekstualno polje; slobodan unos	
Napomena		
Napomena o jedinici opisa	Tekstualno polje; slobodan unos	
Kontrola opisa		
Norme	Lista vrijednosti	
Opisao	Tekstualno polje; slobodan unos	
Zaključci	Logički podatak	
Datum zadnje promjene	Datumsko polje	
Datum kreiranja	Datumsko polje	
Datum objave	Datumsko polje	
Vlasnik zapisa	Lista vrijednosti, sistemski upis	POPIS DJELATNIKA

STVARATELJI

Tip	Lista vrijednosti	
Naziv	Tekstualno polje; slobodan unos	
Normativni naziv	Tekstualno polje; slobodan unos	
Godina osnutka - prestanka	Numerička polja	
Napomena o osnivanju	Tekstualno polje; slobodan unos	
Povijesni nazivi	Tekstualno polje	Ponovljivo
Sjedišta	Lista vrijednosti	POPIS MJESTA; Ponovljivo
Povijest	Tekstualno polje, slobodan unos	
Ustroj	Tekstualno polje; slobodan unos	
Djelatnost	Tekstualno polje, slobodan unos	
Područje djelatnosti	Tekstualno polje, slobodan unos	
Veze1	Tekstualno polje; slobodan unos	Veze s entitetima koji nisu upisani u bazu
Veze2	Normativna datoteka + vrsta i vrijeme veze	POPIS STVARATELJA; Ponovljivo
Napomena	Tekstualno polje; slobodan unos	
Literatura	Odabir s popisa literature	Ponovljivo
Status	Lista vrijednosti	
Imatelj	Normativna datoteka	POPIS IMATELJA
Vlasnik zapisa	Lista vrijednosti, sistemski upis	POPIS DJELATNIKA
Zaključci	Logički podatak	

IMATELJI

Tip imatelja fonda	Lista vrijednosti	
Naziv	Tekstualno polje; slobodan unos	
Oznaka	Tekstualno polje; slobodan unos	
Osnivač	Lista vrijednosti	
Datum osnutka	Tekstualno polje	
Vrsta	Lista vrijednosti	
Pravni oblik	Lista vrijednosti	
Matični broj	Numeričko polje	
Sjedište	Lista vrijednosti	POPIS MJESTA
Adresa	Tekstualno polje; slobodan unos	
Telefon	Tekstualno polje; slobodan unos	
Fax	Tekstualno polje; slobodan unos	
E-mail	Tekstualno polje; slobodan unos	
WEB	Tekstualno polje; slobodan unos	
Napomena	Tekstualno polje; slobodan unos	
Nadležni arhiv	Lista vrijednosti	POPIS ARHIVA
Odgovorne osobe	Tekstualno polje	Ponovljivo
Nadležnost	Tekstualno polje; slobodan unos	
Gradivo	Tekstualno polje; slobodan unos	
Kategorija	Lista vrijednosti	
Kao stvaratelj	Normativna datoteka	POPIS STVARATELJA
Vlasnik zapisa	Lista vrijednosti, sistemski upis	POPIS DJELATNIKA
Zaključci	Logički podatak	

Definiranje i okupljanje podataka o arhivskom gradivu, njegovim stvarateljima i imateljima na jednom mjestu, odnosno uvođenje jedinstvenog sustava evidentiranja i obrade arhivskih zapisa, osiguralo je integriranje i razmjenu podataka državnih arhiva.

Time je istodobno omogućen uvid u stanje kvantitativne i kvalitativne obrade gradiva, praćenje i dokumentiranje pojedinih segmenta rada arhiva i cijele službe te komparacija vjerodostojnosti postojećih podataka u odnosu na stvarno stanje. Dosadašnji rad u sustavu rezultirao je značajnim pomacima u ujednačavanju opisa i prezentacije arhivskih jedinica, standardiziranju evidencija i izvješća o gradivu te normiranju postupaka unutar pojedinih područja djelatnosti arhiva.

Mogućnost jedinstvenog pristupa podacima i statističko-kvantitativnim pokazateljima za arhivsku djelatnost u cjelini racionalizirala je i pridonijela kvaliteti rada matične službe.

Navedeni pokazatelji ukazuju na opravdanost odluke uvođenja jedinstvenog nacionalnog arhivskog informacijskog sustava te dobru stručno i tehničko planiranje njegova razvoja i implementacije.

DOSADAŠNJI REZULTATI IMPLEMENTACIJE SUSTAVA ARHiNET I ARHIVI

ARHiNET omogućuje opis gradiva bilo koje vrste ili sadržaja sukladno međunarodnim standardima za opis arhivskog gradiva i njegovih stvaratelja ISAD(G) i ISAR(CPF). Za opis posebnih vrsta gradiva dostupni su i drugi odgovarajući podaci, a po potrebi se mogu specificirati i drugi elementi podataka, kao i druge vrste gradiva. Sustav upravljanja korisničkim pravima osigurava pristup podacima u obradi osobi zaduženoj za obradu pojedinog zapisa, a tek po završetku obrade i uz dodatnu autorizaciju podaci mogu biti dostupni drugim osobama.

Opis je podržan jedinstvenom normativnom datotekom pravnih i fizičkih osoba i brojnim listama vrijednosti koje smanjuju mogućnost pogrešnog unosa podataka, a pretraživanje čine pouzdanijim.

Podaci o stvarateljima, autorima jedinica gradiva i drugim vrstama odgovornosti za njegov nastanak upisuju se u jedinstvenu bazu podataka, a uz to sustav podržava definiranje i upis različitih vrsta veza i odnosa među pravnim i fizičkim osobama: prednik - slijednik, hijerarhijske, asocijativne i rodbinske veze.

Time se omogućuje stvaranje jedinstvenog šematizma cjelokupne uprave i javnih službi te izrada genealogija. Podaci o arhivskome gradivu lako se povezuju s digitalnim kopijama ili izvorno digitalnim gradivom na koje se odnose, a korisničke verzije digitalnih kopija prilagođene su pretraživanju i pregledu putem Interneta.

ARHiNET omogućuje vođenje svih evidencija u arhivima: općeg inventara i dosjea fondova i zbirki u arhivu, knjiga akvizicija i depozita, evidencija o stvarateljima i imateljima gradiva izvan arhiva, te evidencija o korištenju, snimanju i restauriranju gradiva. Jedinstvena struktura podataka osigurava da evidencije svih arhiva i drugih imatelja gradiva budu usklađene. Sustav je oblikovan tako da omogućuje jednostavnu i brzu prilagodbu strukture i sadržaja evidencija korisničkim potrebama ili izmjenama propisa.

ARHiNET I STVARATELJI I IMATELJI

Osим što podržava propisane evidencije dokumentacijskih zbirki i jedinica ARHiNET stvarateljima i imateljima gradiva izvan arhiva omogućuje korištenje svih opcija za opis i upravljanje gradivom. Obradom i opisom gradiva od strane samih stvaratelja, u ranoj fazi i prije predaje arhivu, omogućuje se ranija dostupnost podataka o gradivu, a stvarateljima se olakšava postupak pripreme gradiva za predaju i sama predaja. Podaci koje je stvaratelj upisao o svome gradivu jednostavno se nakon preuzimanja u arhiv integriraju u arhivistički opis čime se znatno ubrzava i skraćuje arhivistička obrada gradiva.

Dostava popisa gradiva nadležnom arhivu je automatizirana: dovoljna je autorizacija ovlaštene osobe. Sustav podržava funkcije vrednovanja gradiva i automatsku izradu popisa s rokovima čuvanja te prijedloga za izlučivanje i predaju gradiva arhivu, za što je dovoljno upisati rok čuvanja pojedine upisane jedinice ili cjeline. Nakon predaje gradiva arhivu podaci se jednostavno pridružuju fondu kojem gradivo pripada, a stvaratelj uvijek može pristupiti podacima o svome gradivu bez obzira na to što ga je predao. Integriranjem podataka o arhivskom gradivu svih imatelja, arhiva i nearhivskih ustanova, rješava se problem evidentiranja gradiva izvan mreže državnih arhiva.

Arhivsko gradivo koje se čuva u drugim kulturnim i znanstvenim ustanovama do sada je uglavnom bilo izvan dosega i utjecaja struke, a obradom i prezentacijom toga gradiva u jedinstvenom sustavu arhivska služba ostvaruje potpuni uvid u stanje gradiva na nacionalnoj razini.

ARHiNET I KORISNICI

U listopadu 2007. za javnost je otvoren Registar arhivskih fondova i zbirki RH koji je sastavni dio ARHiNET sustava i omogućen on-line pristup podacima o arhivskim zapisima koji se čuvaju u arhivima te kod drugih imatelja arhivskog gradiva. Registar trenutno sadrži podatke o 14.000 fondova i zbirki, 12.500 stvaratelja i 2.500 imatelja arhivskoga gradiva, više od 4.000 obavijesnih pomagala i 1.500 bibliografskih izvora o arhivskome gradivu te digitalne snimke pojedinih dokumenata. Podaci u Registru se upisuju i kontinuirano nadopunjuju na temelju prijave imatelja gradiva u nadležnosti državnih arhiva.

U Registru se nalaze osnovni podaci o arhivskom gradivu koji korisnicima omogućuju da saznaju koji se arhivski fondovi, zbirke ili pojedinačni dokumenti nalaze u Hrvatskoj i u kojoj se ustanovi pojedino gradivo čuva. Uz podatke o sadržaju sačuvanoga gradiva, dostupni su i podaci o dopunskim izvorima, obavijesnim pomagalima koja se mogu koristiti za detaljnije pretraživanje i bibliografskim izvorima u kojima se mogu naći informacije o pojedinim arhivskom gradivu. Iz normative datoteke stvaratelja može se saznati gdje i kada su djelovali pojedinci, obitelji i pravne osobe čijim je radom nastalo arhivsko gradivo, kojim su se aktivnostima bavili i koje je arhivsko gradivo nastalo njihovim radom.

Do sada su realizirana jednostavna pretraživanja Registra prema slijedećim kriterijima: riječima iz naziva arhivske jedinice, stvaratelja i imatelja, klasifikacijskom sustavu arhivskih fondova i zbirki te razdobljima nastanka gradiva.

ZAKLJUČAK

Pokretanjem ARHiNET-a, mrežnog informacijskog sustava za opis, obradu i upravljanje arhivskim gradivom, Hrvatski je državni arhiv krajem 2006. godine započeo izgradnju informacijsko-evidencijskog sustava hrvatske arhivske službe. Njegovom je implementacijom omogućena integracija podataka i usluga arhiva, a korisnicima su na jednome mjestu dostupni svi podaci o evidentiranome gradivu i njegovim imateljima i stvarateljima.

Okosnicu ARHiNET sustava predstavlja Registar arhivskih fondova i zbirki RH koji je u listopadu 2007. otvoren javnosti, čime je omogućen i on-line pristup podacima o arhivskim zapisima i njihovim digitalnim preslikama. Kroz ovu središnju nacionalnu evidenciju arhivskoga gradiva korisnicima su na jednome mjestu dostupni svi podaci o evidentiranome gradivu i njegovim imateljima i stvarateljima.

Za razliku od većine sličnih sustava, ARHiNET ne omogućuje samo pretraživanje i pregled podataka putem Interneta, nego i pristup svim programskim funkcijama za čuvanje, zaštitu, obradu i korištenje arhivskih zapisa, što je omogućeno sustavom za upravljanje korisničkim pravima i pravima pristupa pojedinim podacima.

Budući da uz obradu gradiva podržava i vođenje evidencija o gradivu, rad korisničke i vanjske službe arhiva, digitalizaciju i ostale zadaće vezane za upravljanje arhivskim gradivom, ARHiNET predstavlja cjelovito rješenje za rad arhiva. Otvoren je svim imateljima i stvarateljima arhivskog gradiva što omogućuje stručnu obradu i opis arhivskoga gradiva u nearhivskom ustanovama, olakšava njegovo evidentiranje i zaštitu te dostupnost podataka o njemu.

Okupljanje podataka o arhivskom gradivu, njegovim stvarateljima i imateljima na jednom mjestu, odnosno uvođenje jedinstvenog sustava evidentiranja i obrade arhivskih zapisa, dovelo je do velike prekretnice u radu državnih arhiva i arhivske službe u cjelini.

Dosadašnji rad u sustavu rezultirao je ujednačavanjem opisa i prezentacije arhivskih jedinica, standardiziranjem evidencija i izvješća o gradivu te normiranjem postupaka unutar pojedinih područja djelatnosti arhiva. Krajem 2007. godine, uvođenjem ARHiNET sustava kod ostalih javnih i privatnih imatelja arhivskoga gradiva, započela je druga faza njegove realizacije i nastavak aktivnosti na integriranju i razmjeni podataka među ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo, te standardiziranju i podizanju kvalitete usluga i službi u arhivima.

SUMMARY

IMPLEMENTATION OF ARHiNET SYSTEM - STANDARDIZATION AND UNIFICATION OF ARCHIVES' WORK

By starting ARHiNET, a web information system for describing, arranging and managing archival records, Croatian State Archives started the construction of national archival information system at the end of 2006. Its implementation enabled integration of data and services in archives and at the same time users have access to all information on registered material and its creators and holders on one location. The Register of archival fonds and collections of the Republic of Croatia, central register of archival material which is open to the public since October 2007, is the integral part of the system and enables an on-line access to data on archival records kept in state and other archives, as well as in other institutions.

As a difference to the majority of similar network systems ARHiNET, not only enables the search and retrieval of data through the Internet, but also grants access to all program functions for processing, describing and managing of records. This is enabled by the users' rights management system and the access rights to the particular data. ARHiNET is a complete solution for the work of archival institution considering that besides the processing of records, it also supports records keeping, reference and user service, professional supervision of records creators and holders, digitalisation of records and other activities connected with the management of archival records. It is open to all records creators and holders, which enables processing and description of archival material in non-archival institutions, facilitates registering and protection of archival units in their possession and accessibility of data.

Gathering all data on one location, that is the implementation of a unique system of registering and arranging of archival material has resulted with major changes in the work of state archives and whole archival service. In this work authors present results accomplished by all archives' work in the unique system: unification of description and presentation of archival units, standardization of documentation and reports on archival material, and standardisation of procedures concerning particular areas of archives' activities. By inclusion of all records holders and creators into ARHiNET system at the end of 2007 the second phase of its realisation started, as well as continuation of activities on the integration and exchange of data among the institutions that keep archival material and on standardisation and increasing quality of provision and services in archives.